

VARGA, A.:

Adatok a Medves-hegység puhatestű-faunájához -
Beitragé zur Molluskenfauna des Medves-Gebirges

Az utóbbi években több alkalommal felkerestem a Medves-hegységet. Célom a Zagyva-hordalékból elég nagy példányszámban ismert Helicodiscus singleyanus eredeti lelőhelyének felkutatása volt. Ez sajnos nem járt eredménnyel, de a gyűjtések néhány meglepetéssel szolgáltak. A legérdekesebbek: a Vertigo substriata újabb hazai előfordulása, a Trichia lubomirskii Bárna falu térségében és a salgótarjáni Vizválasztó közelében.

A hegységre vonatkozó irodalmi adatok MERÉNYI (1976) és VARGA (1973, 1975, 1978) munkáiban találhatóak. Ezek a dolgozatok 45 faj előfordulását jelzik. Jelen kutatásaimmal ez a szám 80-ra emelkedett.

A Zagyva-hordalékból gyűjtött faunák összehasonlítása során meglepve tapasztaltam néhány színező elem meglétét a felső szakasról származó anyagban, illetve hiányát a folyó alsó szakaszán. A salgótarjáni Vizválasztótól DK-re (31. lelőhely) gyűjtött 3569 db csigahéjból 60 db Trichia lubomirskii volt. 14-20 km-rel (4, 5, 9, 20, 24. sz. lelőhelyek), illetve 33-34 km-rel lejjebb, Pásztó és Mátra-szöllős között, a Zagyva hordalékából származó anyag példányszáma felülmúlta a negyvenezretet, s a Trichia lubomirskii teljes hiányát tapasztaltam. A magyarázat rendkívül egyszerű: a 31. lelőhelytől déli irányban széles, több km hosszú mocsaras nádszegély övezi a patak medrét. A legcsekélyebb áradás hatására megemelkedett vízszint már ezen a természetes szűrőn halad át, s az uszadékfauna jelentősen megváltozik, illetve teljesen kiszűrődik.

A hordalék minőségi összetétele antropogén hatások függvénye is lehet. Ha a nádszegélyt felégetik vagy levágják, akkor a tavaszi áradások hordalékanyagában meg kell jelennie, illetve fel kell dúsulnia a kiszűrt fajoknak. Ha egy terület faunáját ezzel a módszerrel kívánjuk felderíteni és jellemezni, a folyóvölgy egész hosszában kell gyűjtéseket végeznünk, amivel kizárhatjuk a partmenti növényzet szűrőhatását.

Lelőhelyek:

1. Bárna É-i széle, kis patak hordaléka, 1979. III. 1.
2. A bárnai útelágazástól 500 m-re Bárna felé, patak völgy, 1973. III. 1.
3. Dorogháza: Ujtelep, Pálházi-patak, 1976. VI. 25.
4. Dorogháza: Ujtelep, Zagyva-hordalék a Pálházi-patak és a Neutin átfolyó patak torkolata közötti szakaszon, 1976. VI. 25.
5. Dorogpuszta NY., Zagyva-hordalék, 1976. VI. 25.
6. Dorogpuszta ÉKK 1 ka, nádas a műúttól 200 m-re, 1977. III. 3.
7. Eresztvény: Napsugár vendéglőtől ÉÉK 400 m, vízenyős terület, 1977. X. 26.

8. Eresztvény, patak a túristaház mellett, 1977. X. 26.
9. Homokterenye DK 1 km, Zagyva-hordalék, 1979. II. 15.
10. Homokterenye ÉNY, kisteleki útelágazás, patakpart, árokszél, 1979. II. 15.
11. Istenmezeje, pince, 1979. X.
12. Kazár, 1976. IV. 21., leg. MERÉNYI L.
13. Kazár-patak Kisterenye és a Rákóczi-telep között, 1976. IV. 25.
14. Ugyanitt, patakhordalék.
15. Kazár-patak hordaléka, Rákóczi-telep É 500 m, 1977. III. 3.
16. Kisterenye, Akasztó-domb, 1975. IV. 21., leg. LACZKÓNÉ.
17. Kisterenye, Aranyhegy, 1977. X. 10., leg. VARGÁNÉ és VARGA A.
18. Kisterenye, a Csengerháza felé vezető műút mellett, 1976. VI. 25.
19. Kút völgypuszta, Zagyva-völgy, füzes, 1979. II. 15.
20. Maconka, Zagyva-hordalék, 1977. VIII., leg. NAGY G.
21. Nádújfalu NY 1-1,2 km, árokpárt a műút és a vasúti sínek közelében, 1977. III. 3.
22. Nenti K, időszakos patak hordaléka, 1977. III. 3.
23. Nenti K 2 km, a műút mellett, 1977. VII. 2.
24. Nenti K 300 m, Zagyva-hordalék, 1977. III. 3.
25. Eresztvény DK, Pálvölgyi-patak völgye /a biotóp két jól elhatárolható pontján vettem talajmintát, ezt a gyűjtött fajok jegyzékénél a következő módon jelölöm: 20 + 103, 35 + 0/, 1977. X. 26.
26. Salgóbánya É 500 m, Pálvölgyi-patak, vizenyős patak völgy, 1977. X. 26.
27. Ugyanitt, iszapminta.
28. Salgóbánya, a falu É-i széle a műút mellett, 1977. X. 26.
29. Salgó-hegy, 1975. VIII., leg. MERÉNYI L.
30. Salgótarján, Máncsa-patak, 1974. VII. 26., leg. MERÉNYI L.
31. Salgótarján, Vizválasztótól DK-re 300-400 m, Zagyva-hordalék, 1979. II. 5.
32. Somoskő DNY 500-600 m, Somoskői-patak völgye, 1977. XI. 2.
33. Somoskő, a falu D-i széle, kövek, deszkák alatt, 1977. X. 26.
34. Somoskő, a falu DNY-i széle, vizenyős terület a Somoskői-patak völgyében, 1977. XI. 2.
35. Somoskő, a vár DK-i lába a Petőfi-kunyhó közelében, 1977. X. 26.
36. Somoskőújfalu, Népker, 1977. XI. 21.
37. Somoskőújfalu, templomkert, 1977. XI. 2.
38. Zagyvaróna, Miklós-völgy, 360 m tszf., hordalék a vizmú közelében, 1979. II. 15.
39. Ugyanitt, hordalék, 370 m tszf.
40. Csehszlovákia: Somoskői vár /Somoska Ruiny Hrodu/, bazaltoszlopok környéke, 1977. XI. 21.
41. Ugyanitt, a vár NY-i oldala, bazaltsziklák párkányáról, repedéseiből.
42. Ugyanitt, a vár területén.
43. Ugyanitt, bazaltsziklákról gyűjtött mohából.

A gyűjtött fajok jegyzéke /a fajok után a lelőhelyek sorszámát, zárójelben a gyűjtött egyedek számát tüntettem fel/:

Bythinella austriaca: 1/3/
Bithynia tentaculata: 5/1/, 9/2/, 24/1/
Carychium minimum: 1/39/, 2/1/, 5/2/, 9/32/, 10/2/, 12/51/, 21/3/, 24/84/, 25/20 + 103/, 31/138/, 38/55/
 39/23/
Carychium tridentatum: 1/68/, 4/2/, 5/4/, 15/13/, 19/1/, 24/36/, 25/30 + 0/, 31/232/, 38/430/, 39/30/
Lymanea truncatula: 1/2/, 4/3/, 5/17/, 6/2/, 9/82/, 12/3/, 14/1/, 15/25/, 21/20/, 22/4/, 24/13/, 31/30/
 34/4/
Lymanea peregra: 3/76/, 4/2/, 5/2/, 7/78/, 8/1/, 9/1/, 15/3/, 21/2, 25/4 + 0/, 26/1/, 27/1/, 31/5/, 34/2/
Aplexa hypnorum: 5/1/, 9/14/
Planorbis barbus: 6/1/, 9/1/
Planorbis planorbis: 5/1/, 9/6/, 13/1/, 24/1/, 31/26/
Anisus spirorbis: 3/3/, 4/6/, 5/16/, 6/2/, 9/130/, 14/5/, 15/28/, 24/4/, 31/50/
Gyraulus albus: 31/31/
Cochlicopa lubrica: 1/83/, 2/2/, 4/34/, 5/42/, 6/5/, 9/89/, 10/3/, 12/9/, 13/7/, 15/60/, 19/1/, 21/63/,
 24/61/, 25/3 + 0/, 28/3/, 30/5/, 31/490/, 35/3/, 37/11/, 38/73/, 39/1/, 40/164/, 41/12/, 42/3/

Cochlicopa lubricella: 1/3/, 4/3/, 5/2/, 15/7/, 17/6/, 22/96/, 24/2/, 31/17/, 37/1/, 38/8/, 40/75/, 41/6/,
 42/3/
Colusella edentula: 1/4/, 15/1/, 19/1/, 24/2/, 25/1 + 0/, 31/15/, 38/50/, 39/1/
Truncatellina cylindrica: 1/43/, 4/5/, 5/18/, 9/4/, 15/17/, 21/46/, 22/14/, 23/1/, 24/11/, 28/1/, 31/25/,
 38/1/, 40/152/, 41/9/, 42/5/
Truncatellina claustralis: 40/33/
Vertigo angustior: 1/4/, 9/1/, 21/13/, 25/0 + 33/
Vertigo pusilla: 1/3/, 2/1/, 4/2/, 5/2/, 19/8/, 24/2/, 25/1 + 0/, 31/23/, 38/91/, 40/18/
Vertigo antivertigo: 1/1/, 4/4/, 5/3/, 9/15/, 12/2/, 24/3/, 25/0 + 8/, 31/9/, 34/1/
Vertigo pygmaea: 1/13/, 4/5/, 5/11/, 6/1/, 9/15/, 12/3/, 15/13/, 21/5/, 22/1/, 23/7/, 24/12/, 30/1/, 31
 /8/, 38/1/, 40/25/, 41/1/
Vertigo substriata: 25/2 + 0/
Orcula dolium: 1/2/, 5/1/, 31/39/, 40/8/
Granaria frumentum: 1/2/, 5/1/, 40/48/, 41/3/, 42/1/
Pupilla muscorum: 1/6/, 4/7/, 9/1/, 14/1/, 15/1/, 24/1/, 31/4/, 37/1/, 40/36/, 41/26/, 42/6/
Vallonia pulchella: 1/72/, 4/80/, 5/150/, 9/267/, 10/3/, 12/50/, 14/29/, 15/172/, 21/123/, 22/27/, 23/25/,
 24/169/, 30/3/, 31/265/, 34/8/, 37/21/, 38/57/, 40/406/, 41/58/, 42/10/
Vallonia costata: 1/183/, 2/1/, 4/5/, 5/21/, 9/7/, 12/3/, 14/4/, 15/27/, 21/67/, 22/107/, 23/8/, 24/17/,
 31/82/, 37/44/, 38/16/, 40/434/, 41/11/, 42/44/
Acanthinula aculeata: 1/4/, 2/1/, 5/1/, 17/1/, 24/1/, 31/25/, 38/22/
Chondrula tridens: 1/7/, 4/2/, 5/1/, 6/1/, 9/5/, 14/1/, 15/6/, 21/1/, 22/2/, 24/4/, 28/3/, 31/6/
Ena obscura: 22/41/, 31/21/, 35/10/, 38/6/, 40/27/, 42/2/
Cochlodina cerata: 40/3/
Cochlodina laminata: 1/4/, 19/2/, 26/2/, 31/15/, 32/1/, 38/7/
Cochlodina-csúcs indet.: 25/1 + 0/, 40/6/, 41/2/
Macrogastera ventricosa: 1/23/, 19/1/, 20/1/, 25/5 + 0/, 26/33/, 31/179/, 38/10/
Clausilia dubia: 40/1/
Clausilia pumila: 4/1/, 20/1/, 24/1/
Laciniaria plicata: 5/3/, 20/3/
Laciniaria biplicata: 4/1/, 19/6/, 25/1 + 0/, 26/11/, 31/33/, 35/36/, 38/19/, 40/76/, 42/38/
Balea perversa: 40/1/, 41/40/
Clausiliidae-csúcs indet.: 31/1472/
Succinea putris: 4/21/, 21/4/, 24/54/
Succinea oblonga: 1/16/, 3/3/, 4/1/, 6/4/, 9/33/, 10/1/, 14/5/, 19/9/, 21/15/, 22/8/, 24/1/, 25/2 + 0/,
 31/68/, 34/9/
Oxyloma elegans: 4/2/, 9/3/, 31/2/
Cecilioides acicula: 4/2/, 5/23/, 15/2/, 31/9/
Punctua pygmaeum: 1/5/, 10/15/, 17/2/, 22/13/, 24/2/, 25/1 + 0/, 31/14/, 38/83/, 40/27/
Helicodiscus singleyanus: 5/1/, 24/1/
Discus perspectivus: 25/19 + 0/
Arion sp.: 26/1/, 36/1/, 43/1/
Vitrea pellucida: 1/30/, 5/1/, 6/1/, 9/3/, 10/3/, 14/2/, 17/12/, 19/1/, 22/31/, 26/4/, 29/3/, 31/72/, 32
 /3/, 35/7/, 37/17/, 38/5/, 40/82/, 41/6/, 42/4/, 43/1/
Zonitoides nitidus: 1/72/, 2/6/, 4/37/, 5/24/, 9/41/, 12/12/, 15/39/, 21/2/, 24/94/, 25/15 + 35/, 26/1/,
 27/1/, 31/360/
Vitrea diaphana: 1/1/, 2/2/, 5/1/, 24/2/, 25/3 + 0/, 26/3/, 31/5/, 38/156/, 39/2/, 40/2/
Vitrea crystallina: 1/88/, 25/2 + 0/, 26/2/, 31/140/
Vitrea contracta: 1/27/, 4/3/, 5/9/, 9/2/, 15/6/, 24/6/, 31/78/, 38/47/, 39/3/, 40/1/
Aegopinella pura: 1/4/, 25/11 + 0/, 26/4/, 32/4/, 38/34/, 39/1/
Aegopinella minor: 1/4/, 15/3/, 17/4/, 19/1/, 22/68/, 25/2 + 0/, 26/14/, 28/1/, 29/1/, 31/23/, 36/2/, 37
 /4/, 38/29/, 40/31/, 42/3/, 43/1/
Nesovitrea hammonis: 1/3/, 4/2/, 9/5/, 15/3/, 21/6/, 25/15 + 0/, 29/1/, 31/9/, 37/3/, 38/3/
Oxychilus draparnaudi: 31/2/, 38/1/
Oxychilus glaber: 24/1/, 25/5 + 0/, 26/1/, 31/10/, 35/37/, 38/67/, 39/3/, 40/1/, 42/41/
Oxychilus inopinatus: 1/2/, 4/3/, 15/18/, 22/7/, 31/8/, 40/5/, 43/1/
Daudebardia rufa: 1/34/, 25/2 + 0/, 26/4/, 31/10/, 38/10/

Daudebardia brevipes: 24/2/, 32/1/
Limacidae-mészlemez: 17/1/, 21/1/, 25/1 + 0/, 37/1/
Limax maximus: 26/1/
Limax flavus: 11/7/
Limax tenellus: 26/1/
Deroceras sp. /iuv./: 7/1/, 26/11/, 39/1/
Deroceras sturanyi: 33/7/
Deroceras reticulatum: 33/2/
Eucnolus fulvus: 1/4/, 4/2/, 9/17/, 14/1/, 15/1/, 17/1/, 21/5/, 22/24/, 24/22/, 31/5/, 38/82/, 39/10/,
 40/1/
Bradybaena fruticum: 3/7/, 5/1/, 15/18/, 20/1/, 24/3/
Helicella obvia: 16/48/, 31/1/
Monacha cartusiana: 4/2/, 5/3/, 9/14/, 13/1/, 14/8/, 15/9/, 20/1/, 21/7/, 23/1/, 24/23/
Perforatella rubiginosa: 1/33/, 4/35/, 5/20/, 6/1/, 9/123/, 12/9/, 14/8/, 15/12/, 21/5/, 24/114/, 30/2/,
 31/127/, 34/3/
Perforatella incarnata: 1/3/, 4/1/, 19/2/, 25/22 + 0/, 26/30/, 27/1/, 31/45/, 38/14/, 39/1/
Hygromia transsylvanica: 1/12/, 2/7/, 17/1/, 31/105/, 38/25/
Trichia unidentata: 25/3/
Trichia hispida: 2/20/, 4/3/, 15/2/, 21/85/, 25/7 + 0/, 31/128/
Trichia lubomirskii: 1/12/, 31/60/
Euomphalia strigella: 1/2/, 2/5/, 4/4/, 5/3/, 14/10/, 15/33/, 16/1/, 17/5/, 19/2/, 20/2/, 21/2/, 22/2/, 24/
 /6/, 31/35/, 38/1/
Helicodonta obvoluta: 42/3/
Cepaea vindobonensis: 4/1/, 9/1/, 13/1/, 14/1/, 15/2/, 16/10/, 18/1/, 21/10/, 31/1/, 40/2/, 42/1/
Helix pomatia: 1/1/, 2/1/, 4/1/, 5/1/, 6/10/, 9/8/, 16/2/, 17/1/, 21/11/, 22/5/, 24/1/, 31/5/, 40/1/, 42/7/
Pisidium sp. /indet./: 1/2/, 4/2/, 5/2/, 15/22/, 24/2/, 27/884/, 31/7/, 34/17/, 39/1/

Feldolgozott anyag: 79 faj, 15-978 db, 575 új lelőhelyadat /a gyöngyösi Mátra Múzeumban/.

Zusammenfassung

Der Verfasser berichtet über 575 neue Fundortangaben von 79 Molluskenarten aus dem ungarischen und tschechoslowakischen Teil des Medves-Gebirges. Nach seinen Feststellungen sollte man bei den Anschwemmungen der Siebwirkung des Schilfbestandes am Ufer von Flüssen und Bächen mehr Aufmerksamkeit widmen.

Irodalom

MERÉNYI, L. (1976): Adatok Nógrád megye csigafaunájához. *Soosiana*, 4: 17-20. - VARGA, A. (1973): Adatok a Cserhát puhatestű faunájához. *Soosiana*, 1: 53-58. - VARGA, A. (1975): Adatok a Karancs és a Medves puhatestű faunájához. *Soosiana*, 3: 37-42. - VARGA, A. (1978): A *Trichia lubomirskii* (SLÓSARSKI) új lelőhelye Magyarországon. *Soosiana*, 6: 31-34.

VARGA ANDRÁS

Gyöngyös
 Mátra Múzeum
 Kossuth u. 40.

H-3200